

EFFECTEN VAN 25 LODGES OP CAMPING DE ZANDERIJ

BUREAU VIRIDIS

Onderzoeksbureau voor natuur en landschap

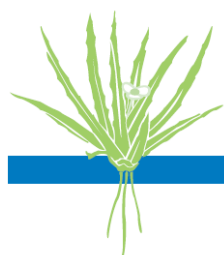
In opdracht van:
Van Gent Van der Reest

EFFECTEN VAN 25 LODGES OP CAMPING DE ZANDERIJ

Mei 2009

Th. de Jong
J. van Gooswilligen

In opdracht van:
Van Gent Van der Reest

BUREAU VIRIDIS

Onderzoeksbureau voor natuur en landschap

Bureau Viridis B.V.
Godfried Bomansstraat 7
4103 WR Culemborg
Tel: 0345 544679
Fax : 0345 544661
Email: info@bureau-iridis.nl
www.bureau-iridis.nl
BTW-nummer: NL83222315.B01
KvK-nummer: 11055787

Colofon

© Bureau Viridis, Culemborg

<i>Tekst en samenstelling:</i>	Th. de Jong & J. van Gooswilligen
<i>Foto's:</i>	J. van Gooswilligen
<i>Foto omslag:</i>	Het onderzoeksgebied
<i>Inzet omslag:</i>	Kleine watersalamander in landfase (Th. de Jong)
<i>In opdracht van:</i>	Van Gent Van der Reest
<i>Projectnummer:</i>	2009-15
<i>Rapportnummer:</i>	2009-20
<i>Wijze van citeren:</i>	Th. de Jong & M.H. van den Brink, 2009. effecten van 25 lodges op camping de zanderij. Bureau Viridis, Culemborg.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Bureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Bureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Bureau Viridis is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

SAMENVATTING	3
1 INLEIDING	3
2 DOEL	4
3 WETTELIJK KADER	5
3-1 Natuurbeschermingswet	6
3-2 Natuurbeschermingswet	6
3-3 Natura 2000-gebied	6
3-4 Ecologische Hoofdstructuur	6
3-5 Rode Lijsten	7
4 CAMPING DE ZANDERIJ	8
4-1 Gebiedsbeschrijving	8
5 ONDERZOEKSOPZET	10
5-1 Bronnenonderzoek	10
5-2 Veldonderzoek	10
6 RESULTATEN	12
6-1 Flora	12
6-2 Zoogdieren	12
6-3 Vogels	13
6-4 Amfibieën	13
6-5 Libellen	14
6-6 Dagvlinders	14
7 ONTHEFFINGSAANVRAAG FLORA- EN FAUNAWET	15
7-1 Aanwezigheid beschermde soorten	15
7-2 Effecten op beschermde soorten	15
7-3 Conclusie	16
8 MITIGERENDE MAATREGELEN	17
8 TOETSING CONCEPT NATURA2000-GEBIED VELUWE	17
9-1 Concept Natura2000-gebied Veluwe	18
9-2 Effecten van plaatsing Lodges	19
9-3 Toetsingskader	20
9-4 Oriëntatiefase	21
9-5 Conclusie	22
9 LITERATUUR	23

Samenvatting

Op het terrein van de Camping Zanderij worden 25 lodges gebouwd. Voor de bouw is mogelijk een ontheffing van de Flora- en faunawet vereist. De camping De Zanderij grenst aan het Natura2000-gebied Veluwe. Mogelijk heeft de bouw en de exploitatie van de lodges een nadelig effect op het Natura2000-gebied.

Bureau Viridis heeft onderzoek verricht naar de aanwezigheid van beschermde soorten op het terrein waar de lodges worden gebouwd (onderzoeksgebied) en de invloed op het Natura2000-gebied.

Met uitzondering van de gewone dwergvleermuis zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Een klein deel van het onderzoeksgebied wordt door de gewone dwergvleermuis als jachtgebied gebruikt. Het overige deel van het jachtgebied bevindt zich buiten het onderzoeksgebied. De functionaliteit van het gehele jachtgebied van de gewone dwergvleermuis wordt niet aangetast.

- **Om deze behoeft geen ontheffing van art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.**

Op basis van ecologische eisen en kenmerken van de habitats en de soorten, verspreidingsatlassen en expert judgement is het aannemelijk dat de volgende soorten en habitats binnen een afstand van 1000 meter van de uitbreiding van camping De Zanderij voorkomen:

Wespendief
Zwarte specht
Beuken-eikenbos
Eiken-haagbeukenbos
Oud eikenbos

De mogelijke optredende externe effecten van de lodges op de hierboven genoemde soorten en habitats zijn:

Toename autoverkeer
Toename recreatieve druk op omgeving,
Toename geluidsbelasting
Lichtverstoring in de nacht

Onderzoek naar de invloed van deze factoren op het Natura2000-gebied wijst uit:

- **De bouw van 25 lodges heeft geen storend effect op het aangrenzende concept Natura200-gebied Veluwe.**
- **Er hoeft geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.**

1 INLEIDING

De camping De Zanderij te Voorthuizen wil, direct noordelijk van en in aansluiting op de camping een drie ha groot terrein inrichten met circa 25 grond- en boomlodges. De huidige bestemming van het terrein zal hiertoe gewijzigd dienen te worden van 'multifunctioneel bos' in 'verblijfsrecreatie'. De gemeente Barneveld wil aan de ontwikkeling van het terrein haar medewerking verlenen.

De camping De Zanderij en het te ontwikkelen terrein liggen naast het concept Natura2000-gebied Veluwe.

Voor de ontwikkeling van het terrein is mogelijk een ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet (FF-wet) noodzakelijk. Bovendien is wellicht een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet noodzakelijk.

In opdracht van Van Gent Van der Reest heeft Bureau Viridis onderzoek verricht naar de natuurwaarden en onderzocht in hoeverre een ontheffing cq. vergunning noodzakelijk is.

2 DOEL

Door de ontwikkeling van circa 25 lodges wordt de capaciteit van de camping vergroot en kan De Zanderij zich ten opzicht van andere in de regio gelegen campings sterker profileren. Hierdoor kan De Zanderij beter met andere aanbieders concurreren en op deze wijze het voortbestaan van de camping in de toekomst zeker stellen.

De ontwikkeling van het terrein heeft mogelijk gevolgen voor de aanwezige (beschermde) flora en fauna. Mogelijk worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet (FF-wet) overtreden. Indien dit het geval is dient een ontheffing van artikel 75 van de FF-wet te worden aangevraagd.

Op korte afstand van De Zanderij en dus ook van het te ontwikkelen terrein ligt het concept Natura2000-gebied Veluwe. Mogelijk heeft de ontwikkeling van het terrein negatieve externe effecten op dit Natura2000-gebied en is, naast een ontheffing van de Flora- en faunawet, mogelijk een vergunning van art. 19 de van de Natuurbeschermingswet noodzakelijk.

In het kader van de voorgenomen bestemmingsplanwijziging dienen de effecten van de ontwikkeling op de natuurkwaliteiten middels een Natuurtoets in beeld gebracht te worden. Onderhavig rapport is de weergave van dat onderzoek.

3 WETTELIJK KADER

3-1 Flora- en faunawet

De Flora en faunawet is alleen (met uitzondering van de zorgplicht) van toepassing op de in de wet aangewezen beschermde soorten. Dit zijn alle van nature in Nederland voorkomende zoogdiersoorten (met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle soorten amfibieën en reptielen, bepaalde soorten vissen (met uitzondering van soorten van de Visserijwet 1963) en alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Bovendien zijn een aantal planten- en diersoorten aangewezen als zijnde beschermde soorten. De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat de in het wild levende soorten zoveel mogelijk 'met rust gelaten' worden.

Op 21 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet van kracht geworden. Hierbij is onderscheid tussen de soorten aangebracht, waarbij de volgende tabellen worden onderscheiden:

Tabel 1 'Algemene soorten'

Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een vrijstelling wordt verleend. Er hoeft geen ontheffing van Art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Wel is op de ingrepen de zorgplicht van toepassing. De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving.

Tabel 2 'Overige soorten'

Voor deze soorten geldt dat bij ruimtelijke activiteiten geen ontheffing Art. 75 van de Flora- en faunawet hoeft te worden aangevraagd, mits de activiteiten worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Zolang een dergelijke gedragscode nog niet is geformuleerd zijn ruimtelijke activiteiten met betrekking tot deze soorten wel ontheffingsplichtig.

Tabel 3 'Bijzondere soorten'

Dit zijn soorten die vermeld staan in bijlagen van de Habitatrichtlijn, alle vogelsoorten en enkele op de Rode Lijsten vermelde soorten. Hiertoe behoren ook de nestplaats en de vaste rust en verblijfplaatsen van vogels als kerkuil, torenvalk, boerenwaluw en steenuil.

Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een ontheffing aangevraagd moet worden van Art. 75 van de Flora-wet. Deze ontheffing zal getoetst worden aan drie criteria:

- Is er sprake van een in bij de wet genoemd belang
- Is er een alternatief, zo ja, dan geldt dat het alternatief uitgevoerd dient te worden. Zo nee, dan wordt de ingreep aan de wet getoetst.
- De geplande ingreep doet geen afbreuk aan de duurzame staat van instandhouding van de soort.

3-2 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland, waaronder natuurmonumenten en Natura2000-gebieden. Ontwikkelingen en gebruiksvormen die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden.

Om te voldoen aan de verplichting om het toetsings- en afwegingskader van de habitatrichtlijn in de nationale regel om te zetten, is de Natuurbeschermingswet 1988 gewijzigd. Deze gewijzigde Natuurbeschermingswet is per 1 oktober 2005 in werking getreden. Dit betekent dat alle gebieden die zijn aangewezen als Vogel- of Habitatrichtlijngebied moeten worden getoetst op basis van de Natuurbeschermingswet. Het toetsing- en afwegingskader van de Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet zijn gelijk zodat er voor de wijze waarop de feitelijke toetsing wordt uitgevoerd geen gevolgen zijn.

Plannen en projecten die effecten kunnen hebben voor een vogelrichtlijngebied moeten worden getoetst aan artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Tegelijk verplicht deze richtlijn de Europese beschermingsregels op te nemen in het Nationaal recht van de lidstaat.

3-3 Natura2000-gebied

Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie, die worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Deze richtlijnen geven aan welke typen natuur en welke soorten moeten worden beschermd. De lidstaten wijzen daarvoor speciale beschermingszones aan en moeten instandhoudingsmaatregelen nemen om deze gebieden te beschermen. Het doel is behoud en herstel van de biodiversiteit in de Europese Unie. Het Rijk wil dit doen door bedreigde en waardevolle habitattypen en soorten in stand houden en zo nodig herstellen. De Natura 2000-gebieden zijn hiervoor geselecteerd. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur verder achteruitgaat.

Het concept Natura2000-gebied 57, De Veluwe, waar het onderzoeksgebied bijna aan grenst, omvat vrijwel de gehele Veluwe. In het gebied liggen de beschermde natuurgebieden 'Leemputten van Staverden' en het Mosterdveen.

3-4 Ecologische hoofdstructuur

De ecologische hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. Het vormt de basis voor het Nederlandse natuurbeleid. Het is de basis van een beleidsplan dat tot doel heeft de natuurwaarden in Nederland te stabiliseren. In 1950 waren er 1400 soorten hogere planten. Sindsdien zijn er bijna 500 achteruit gegaan en zijn er meer dan zeventig uitgestorven. Het aantal broedvogels is in dezelfde periode met

een derde afgenomen. De achteruitgang van de natuur is vooral zo ernstig omdat het tempo waarin dit gebeurt niet afneemt.

De ecologische hoofdstructuur is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones.

- Kerngebieden zijn natuurterreinen, landgoederen, bossen, grote wateren en waardevolle agrarische cultuurlandschappen die minimaal 250 hectare groot zijn.
- Natuurontwikkelingsgebieden zijn gebieden met goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van natuurwaarden, van nationale en/of internationale betekenis.
- Verbindingszones zijn gebieden die kern- en natuurontwikkelingsgebieden als het ware aan elkaar knopen. Het doel is ook om deze structuur te laten aansluiten op ecologische verbindingzones in het buitenland.

3-5 Rode Lijsten

Voor een aantal soortengroepen zijn door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit landelijke Rode Lijsten van bedreigde en kwetsbaren soorten opgesteld. Deze 'Rode Lijsten' worden gepubliceerd in de Staatscourant en geven op een objectieve manier aan hoe goed of slecht het gaat met een bepaalde soortgroep in Nederland.

Aan de op deze lijsten voorkomende soorten moet bijzondere aandacht voor instandhouding worden besteed.

De volgende Rode Lijsten zijn verschenen (Ministerie van LNV, 2004):

zoogdieren	vogels	amfibieën en reptielen
vissen	mossen	kokerjuffers en haften
libellen	vlinders	sprinkhanen en krekels
bijen	vaatplanten	land en zoetwaterweekdier
steenvliegen en platwormen		korstmossen en paddestoelen

4 CAMPING DE ZANDERIJ

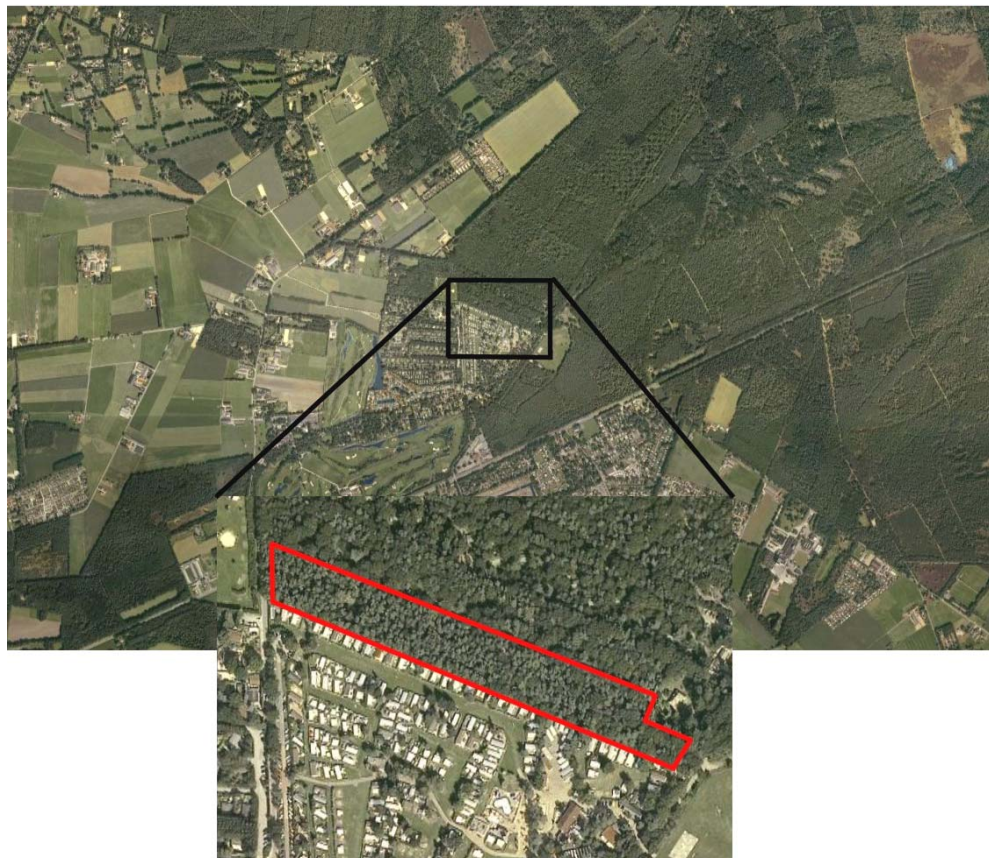
4-1 Gebiedsbeschrijving

Camping De Zanderij ligt circa 3 km ten noordoosten van Voorthuizen. In de directe omgeving van De Zanderij zijn meerdere camping gelegen. De regio is sterk toeristisch gericht.

Camping Zanderij is ingericht met veel staanplaatsen voor stacaravans. Het terrein waar de circa 25 lodges gebouwd worden bestaat uit een jong gemengd naald en loofbos met soorten als Amerikaanse eik, zomereik, lijsterbes, grove den, ruwe berk en douglassparren. De bomen hebben een gemiddelde stamdiameter op borsthoogte van 30 tot 40 cm. Enkele douglassparren hebben een stamdiameter van 100 cm. Het perceel is in gebruik geweest als productiebos.

De ondergroei is slechts spaarzaam aanwezig en bestaat vooral uit braam en brede stekelvaren. Op een enkele plaats groeit lelietje-vandalen. Op meerdere plaatsen is opslag van Amerikaanse vogelkers aanwezig.

Het terrein is vanuit het westen toegankelijk. Ten tijde van het onderzoek was het terrein afgesloten. Nabij de ingang staat een soort tuinhuisje dat tijdelijke bewoond wordt. Ook is er zeer recent een nieuwe schuur gebouwd. In de omgeving ervan liggen meerdere grondhopen, opgetast hout en boomstobben. Figuur 1 geeft een overzicht van het onderzoeksgebied en de omgeving ervan.

Figuur 1: overzicht van het onderzoeksgebied en omgeving.
— Grens van het onderzoeksgebied

De foto's geven een impressie van het gebied.

Ingang van het bos met hek

grondhopen in het bos

Boomstobben op een hoop

bouwvallig schuurtje

Tuinhuisje met tijdelijke bewoning

Bos met zeer weinig ondergroei

5 ONDERZOEKSOPZET

Voor het in beeld brengen van de huidige natuurwaarden van het onderzoeksgebied bij campings De Zanderij is gebruik gemaakt van literatuurgegevens verzameld tijdens het bronnenonderzoek en veldgegevens die tijdens het veldonderzoek zijn verzameld.

5-1 Bronnenonderzoek

Voor het bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van:

- literatuurgegevens
- gegevens verkregen via het Natuurloket
- gegevens van de website waarneming.nl.

5-2 Veldonderzoek

Het veldonderzoek is verricht op twee dagen in de maanden mei. Tijdens de bezoeken zijn alle aanwezige beschermde soorten en soorten van de Rode Lijst genoteerd.

Naast deze soorten zijn aantekeningen gemaakt over het voorkomen van algemene soorten in het onderzoeksgebied. De aanwezigheid van deze soorten geeft inzicht in de potenties van het terrein en aan de hand van deze soorten kunnen vegetaties benoemd worden. De vegetaties en biotopen zijn ook onderzocht op hun geschiktheid voor beschermde soorten en soorten van de Rode Lijst.

Hieronder wordt de werkwijze in het veld per soortengroep beschreven.

Flora

Tijdens de onderzoeksrondes zijn alle kansrijke locaties onderzocht. Hierbij is de aanwezigheid van alle beschermde soorten, soorten van de Rode Lijst, algemeen voorkomende soorten en indicatieve soorten genoteerd. De abundantie is genoteerd met behulp van de negendelige schaal van Tansley.

Er is tevens een beschrijving gemaakt van de bosvegetatie.

Zoogdieren

Alle waarnemingen van zoogdieren zijn genoteerd aan de hand van sporen (prenten, graaf en krabsporen, mestputjes, keutels, prooiresten, burchten e.d.).

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich gericht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden. Hierbij is gebruik gemaakt van een batdetector. Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om hun weg in het donker te kunnen vinden. Hierbij worden ultrasone geluiden uitgestoten. Met behulp van een batdetector worden deze omgezet in voor de mens hoorbare geluiden. De diverse vleermuissoorten zijn aan het voortgebrachte geluid goed te herkennen. Daarnaast zijn de grotere bomen onderzocht op de aanwezigheid van holtes die mogelijk geschikt zijn als vleermuisverblijfplaats. Ook beide bouwwerken zijn op hun geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen onderzocht.

Vogels

Er is een globaal onderzoek naar broedvogels uitgevoerd. Tijdens alle bezoeken zijn alle aanwezige mogelijke broedvogels genoteerd aan de hand van nestindicatief gedrag en territoriumgedrag. Er is één vroege ochtend bezoek aan het gebied gebracht.

Het gebied is daarnaast onderzocht op de aanwezigheid van vogelsoorten die vermeld staan op de zogenaamde Vogellijst van DLG. Dit is een lijst van vogels die niet is staat zijn zelfstandig een nest te bouwen, gedurende lange tijd van een nest gebruik maken of jaarlijks terugkeren op hetzelfde nest. Voorbeelden zijn steenuil, ooievaar, gierzwaluw, roofvogels etc.

De aanwezige bomen zijn onderzocht op de aanwezigheid van nesten van vogelsoorten die vermeld staan op de Vogellijst.

Reptielen

Alle voor reptielen geschikte locaties zijn onderzocht. Deze zouden mogelijk aan de rand aanwezig kunnen zijn. Bij nader onderzoek bleek het onderzoeksgebied totaal ongeschikt te zijn als leefgebied voor reptielen.

Amfibieën

Het onderzoek naar amfibieën heeft zich beperkt tot de inventarisatie van de landbiotoop. Hiertoe zijn in het gebied liggend planken, stobben, stammen, stenen en dergelijke omgedraaid om de zich eronder verschuilende amfibieën op te sporen.

In het gebied ontbreken voor amfibieën geschikte voortplantingswateren.

Libellen

Tijdens alle bezoeken zijn de aanwezige libellen genoteerd. De libellen zijn visueel gedetermineerd. Bij twijfel is het individu gevangen en na determinatie weer los gelaten.

Dagvlinders

Tijdens alle bezoeken zijn de aanwezige dagvlinders genoteerd. De libellen zijn visueel gedetermineerd. Bij twijfel is het individu gevangen en na determinatie weer los gelaten.

6 RESULTATEN

Hieronder worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. Bij de beschrijving van de resultaten zijn ook de via het bronnenonderzoek verkregen recente gegevens verwerkt.

De via het natuurloket verkregen gegevens zijn afkomstig van onderzoek per kilometerhok. Het onderzoeksgebied is gelegen in kilometerhok 173 – 468. Het onderzoeksgebied maakt minder dan 5% van dit kilometerhok uit.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat in het bewuste kilometerhok slechts floraonderzoek en onderzoek naar mossoorten is verricht.

6-1 Flora

Volgens het Natuurloket is de flora in het kilometerhok waarbinnen het onderzoekgelegen is matig onderzocht. Er zijn daarbij geen beschermde planten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen.

In het bos is nauwelijks ondergroei aanwezig. Hier en daar groeien brede stekelvarens en bramen. Op een enkele plaats komt vingerhoedskruid voor. Op één plaats groeit lelietje-van-dalen.

Brede stekelvaren

- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde plantensoorten of Rode Lijst soorten aangetroffen.
- Geschikte biotopen voor beschermde plantensoorten ontbreken.

6-2 Zoogdieren

Volgens het Natuurloket is er geen zoogdieronderzoek in kilometerhok 173 – 468 verricht. Ook de website Waarneming.nl heeft geen informatie over de aanwezigheid van zoogdieren.

Tijdens het veldonderzoek zijn drie zoogdiersoorten aangetroffen, waarvan één beschermde soort uit tabel 3 van de FF-wet.

Op het pad bij de ingang is één keer een haas gezien. In het bos zijn meerdere konijnen waargenomen. Tijdens het onderzoek naar vleermuizen is twee keer een gewone dwergvleermuis gehoord, het betrof een foeragerend bij het pad bij de ingang. Mogelijk betreft het beide keren hetzelfde dier. De gewone dwergvleermuis staat vermeld in tabel 3 van de FF-wet. Het is de meest algemene vleermuissoort van Nederland. De gewone dwergvleermuis komt veel in en nabij bebouwing voor. De kolonies bevinden zich vrijwel steeds in bebouwing.

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Alle daarvoor in aanmerking komende bomen (stamdiameter > 25 cm) zijn onderzocht op de aanwezigheid van voor vleermuizen geschikte holtes. Deze zijn niet aangetroffen.

- **In het onderzoeksgebied is één beschermde zoogdiersoort die vermeld staat in de tabel 3 van de FF-wet aangetroffen: gewone dwergvleermuis.**
- **Geschikte biotopen voor andere zoogdiersoorten die vermeld staan in de tabellen 2 of 3 van de FF-wet ontbreken geheel.**

6-3 Vogels

Volgens de gegevens van het Natuurloket is er in het kilometerhok 173 – 468 geen broedvogelonderzoek verricht. De website waarneming.nl bevat evenmin vogelgegevens uit het bewuste kilometerhok.

Tijdens het veldonderzoek is slechts een beperkt vogelonderzoek verricht. Hierbij zijn een aantal algemeen voorkomende broedvogels zoals houtduif, winterkoning, merel en winterkoning aangetroffen. De aangetroffen broedvogels zijn alle algemeen in Nederland voorkomende broedvogels. De soorten stellen geringe eisen aan hun leefgebied.

Er is speciale aandacht geschonken aan de op de zogenaamde vogellijst van de Dienst Landelijk Gebied voorkomende soorten. Dit is een lijst van vogels die niet in staat zijn zelf een nest te bouwen, die ook buiten de broedtijd van het nest gebruik maken, het nest elk jaar weer gebruiken of sterk van menselijk handelen afhankelijk zijn. Op de lijst staan onder andere roofvogels, uilen, ooievaar, gierzwaluw e.d.

Er zijn in het onderzoeksgebied geen nesten of verblijfplaatsen van deze soorten aangetroffen.

- **In het onderzoeksgebied is het broeden van minimaal 4 vogelsoorten vastgesteld.**
- **Alle broedvogelsoorten zijn strikt beschermd.**
- **Er zijn geen soorten die vermeld staan op de Rode Lijst vastgesteld.**
- **In het onderzoeksgebied zijn geen vogelsoorten aangetroffen die vermeld staan op de zogenaamde vogellijst.**

6-4 Amfibieën

Het natuurloket geeft aan dat in het kilometerhok 173 – 468 geen onderzoek naar amfibieën heeft plaats gevonden. Ook het overige bronnenonderzoek leverde geen gegevens van amfibieën op.

Tijdens het veldonderzoek is, verscholen onder een stronk, één kleine watersalamander aangetroffen. De kleine watersalamander staat vermeld in tabel 1 van de FF-wet. Bij ingrepen hoeft voor soorten uit tabel 1 geen ontheffing te worden aangevraagd.

In het onderzoeksgebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Om deze reden zijn er ook geen voortplantingsplaatsen van amfibieën aanwezig. Er is slechts marginaal landbiotoop aanwezig dat ongeschikt is voor amfibieën uit de tabellen 2 en 3 van de Flora- en faunawet.

- **In het onderzoeksgebied komen geen beschermde amfibieën die vermeld staan in tabel 2 of 3 voor.**
- **Geschikte biotopen voor amfibieën die vermeld staan in de tabellen 2 of 3 van de FF-wet ontbreken geheel.**

6-5 Libellen

Het bronnen onderzoek leverde geen gegevens over het voorkomen van libellen op.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen libellen in het onderzoeksgebied aangetroffen. Het ontbreken van oppervlakte water is hier debet aan.

- **In het onderzoeksgebied komen geen beschermde libellen voor.**
- **Geschikte biotopen voor beschermde libellen ontbreken.**

6-6 Dagvlinders

Volgens het Natuurloket is in het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied gelegen is geen onderzoek naar dagvlinders uitgevoerd. Ook het verdere bronnenonderzoek leverde geen waarnemingen van dagvlinders in het onderzoeksgebied op.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen beschermde vlinders aangetroffen.

- **In het onderzoeksgebied komen geen beschermde dagvlinders voor.**
- **Geschikte biotopen voor beschermde dagvlinders ontbreken.**

7 ONTHEFFINGSAANVRAAG FLORA- EN FAUNAWET

7-1 Aanwezigheid beschermde soorten

In het onderzoeksgebied komt de gewone dwergvleermuis voor. De gewone dwergvleermuis staat vermeld in tabel 3 van de FF-wet en in bijlage IV van de habitatrichtlijn. Hierdoor geniet de soort strikte bescherming.

7-2 Effecten op beschermde soorten

- De toegangsweg naar de lodges zal een deel van de nacht verlicht zijn. In het algemeen vermijden vleermuizen sterk verlichte plaatsen. De gevoeligheid voor verlichting verschilt van soort tot soort. De gewone dwergvleermuis is een voorbeeld van een vleermuissoort die bij haar verblijfplaats en op de vliegroute in de avond gevoelig is voor verstoring door licht. Later op de avond en 's nachts kiest ze echter ook lampen als jachtgebied. Dit levert een geconcentreerd insectenaanbod en daarmee mogelijk een voordeel voor de soort. De in het onderzoeksgebied aangetroffen gewone dwergvleermuizen zijn foeragerend aangetroffen. Er zijn geen soorten op vliegroute gehoord. In het onderzoeksgebied komen geen vaste verblijfplaatsen voor.

De verlichting heeft negatieve en even grote positieve effecten ten aanzien van de kwaliteit van het onderzoeksgebied als jachtgebied voor de gewone dwergvleermuis.

- Door de bouw van de lodges neemt wellicht het areaal jachtgebied af (kappen van bomen, oppervlakteverlies). Echter, het is zeer aannemelijk dat door de bouw van de lodges de variatie in het onderzoeksgebied toeneemt, met name de afwisseling van open plaatsen en bos, waardoor de kwaliteit als jachtgebied vergroot wordt.

De kwaliteit van het onderzoekgebied als jachtgebied neemt waarschijnlijk toe.

- De omgeving van het onderzoeksgebied is zeer gevarieerd met grote aaneengesloten bossen, kleinere bosgebieden, geïsoleerde bosjes, houtwallen gras- en akkerland, golfbanen met vijvers, grote - en kleine bebouwingkernen en losse bebouwing. Veel van deze onderdelen zijn door lijnvormige elementen (wegen, houtwallen, lanen, slootkanten e.d. met elkaar verbonden. Deze grote variatie in landschap en de onderlinge samenhang ervan garandeert de aanwezigheid van veel geschikt jachtgebied voor de gewone dwergvleermuis.

Door de aanwezigheid van veel geschikt jachtgebied voor de gewone dwergvleermuis wordt de functionaliteit van het samenhangende jachtgebied niet aangetast.

- De gewone dwergvleermuis behoort tot de meest algemeen voorkomende vleermuissoorten in Europa. In België en Nederland is het de meest voorkomende soort met de ruimste verspreiding.

90% van alle waargenomen vleermuizen betreft de gewone dwergvleermuis.

De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis wordt door de bouw van de lodges niet aangetast.

7-3 Conclusie

In het onderzoeksgebied komt de gewone dwergvleermuis voor. Deze staat vermeld in tabel 3 van de FF-wet. Voor het uitvoeren van werkzaamheden op locaties met beschermde soorten is in beginsel een ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet vereist.

Echter, de gewone dwergvleermuis gebruikt het onderzoeksgebied als jachtgebied. Het onderzoeksgebied maakt van het jachtgebied van de gewone dwergvleermuis maar een klein gedeelte uit. Het overige deel van het jachtgebied bevindt zich buiten het onderzoeksgebied en wordt dan ook niet aangetast.

Het is dan ook gerechtvaardigd te concluderen dat de functionaliteit van het samenhangende jachtgebied van de gewone dwergvleermuis niet afneemt door de bouw van de lodges. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat:

Voor de bouw van de lodges geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden van art. 75 van de Flora- en faunawet.

8 MITIGERENDE MAATREGELEN

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis behoort tot de meest algemeen voorkomende vleermuissoorten in Europa. In België en Nederland is het de meest voorkomende soort met de ruimste verspreiding. 90% van alle waargenomen vleermuizen betreft de gewone dwergvleermuis.

De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwerg vleermuis in Nederland, in de regio en in de directe omgeving, wordt door de bouw van de lodges niet aangetast

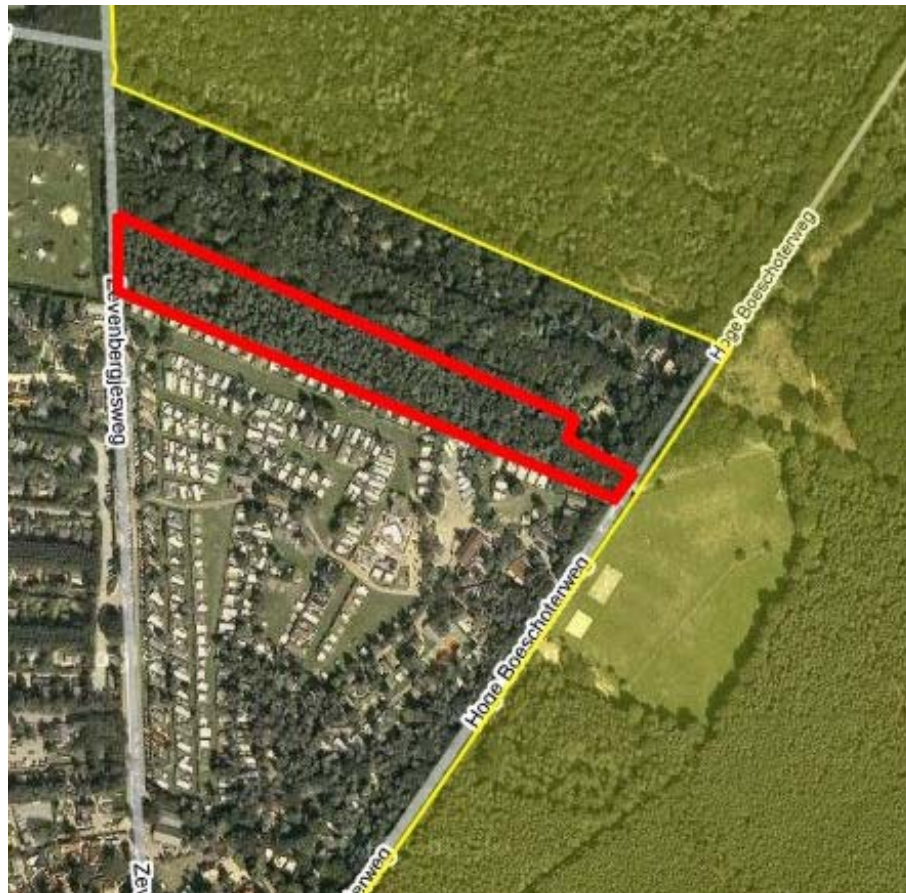
Om de effecten van de bouw van de lodges zoveel mogelijk te beperken, ook voor niet in tabel 2 of 3 vermelde soorten worden de volgende mitigerende maatregelen voorgesteld:

- Bouw- sloop- en rooiwerkzaamheden geschieden buiten de broedtijd van vogels (15 maart - 15 juli) tenzij door een ter zake kundig persoon is onderzocht en vastgesteld dat geen broedgevallen aanwezig zijn.
- De noodzakelijke verlichting wordt tot een minimum beperkt
- De verlichting langs de toegangsweg zal bestaan uit afgeschermd lantaarns waarbij geen licht naar boven uitstraalt.

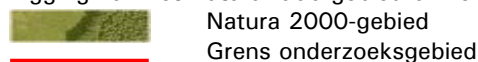
9 TOETSING CONCEPT NATURA2000-GEBIED VELUWE

9-1 Concept Natura2000-gebied Veluwe

Camping De Zanderij is gelegen op korte afstand van het concept Natura2000-gebied Veluwe. Figuur 2 geeft een overzicht.

Figuur 2: ligging van het Natura2000-gebied binnen het onderzoeksgebied

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP. Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1400 hectare stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk ligt één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de

randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

Voor concept Natura2000-gebied gelden voor de volgende habitattypen instandhoudingsdoelstellingen:

Kraaiheidebegroeiingen, zwak gebufferde vennen, beuken-eikenbossen met hulst en eiken-haagbeukenbossen.

Voor de volgende habitattypen geldt een uitbreidingsdoelstelling stuifzandheide met struikheide, zandverstuivingen, zure vennen, beken en rivieren met waterplanten, vochtige heiden, droge heiden, jeneverbesstruwelen, heischrale graslanden, blauwgraslanden, actieve hoogvenen, pioniervegetaties met snavelbiezen, beekbegeleidende bossen en oude eikenbossen. Voor de meeste van deze habitats geldt ook een kwaliteitsverbeteringdoelstelling.

Daarnaast geldt voor bijna alle volgende soorten een doelstelling om te komen tot verbetering van de kwaliteit en vergroting van het oppervlak van het leefgebied:

Gevlekte witsnuitlibel, vliegend hert, beekprik, rivierdonderpad, kamsalamander, meervleermuis, drijvende waterweegbree, draaihals, nachtzwaluw, zwarte specht, boomleeuwerik, duinpieper, roodborsttapuit, tapuit, grauwe klauwier.

Niet alle soorten en habitats komen in de omgeving van de uitbreiding van camping De Zanderij voor. Op basis van ecologische eisen en kenmerken van de habitats en de soorten, verspreidingsatlassen en expert judgement is het aannemelijk dat de volgende habitats en soorten binnen een afstand van 1000 meter van de uitbreiding van camping De Zanderij voorkomen (F. Bos *et al.*, 2006; Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002; Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008; SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002; A. M. Spitzen-van der Sluijs, *et al.* 2007; E.J., Weeda *et al.* 2005):

Wespendief	Beuken-eikenbos	
Zwarte specht	Eiken-haagbeukenbos	Oud eikenbos

Tabel 2: habitattypen en kenmerkende soorten die binnen een straal van 1 km van de uitbreiding van camping De Zanderij voorkomen in het concept Natura2000-gebied

9-2 Effecten van plaatsing Lodges

De effecten van de bouw van de lodges op het Natura2000-gebied zijn onderzocht. De interne effecten zijn behandeld in hoofdstuk 8.

Deze externe effecten die mogelijk optreden als gevolg van de bouw zijn:

1. Toename autoverkeer
2. Toename recreatieve druk op omgeving
3. Lichtverstoring in de nacht
4. Toename geluidsbelasting

Ad 1: Er zal een lichte toename zijn van het aantal autobewegingen op de Zevenbergjesweg. Aan deze weg is echter ook de achteringang van camping De Zanderij en de ingang van het chaletpark Het Hunnenbos gelegen. De toename van het aantal

verkeersbewegingen zal ten opzichte van het bestaande aantal verwaarloosbaar zijn.

De toename van het aantal autobewegingen zal geen effect hebben op het concept Natura2000-gebied Veluwe.

Ad 2: De tijdelijke bewoners van de lodges zullen in de omgeving recreëren. Dit betekent een toename van het aantal bezoekers van bijvoorbeeld het concept Natura2000-gebied Veluwe. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied liggen minimaal 10 campings met vele duizenden verblijfplaatsen. De toename van het aantal recreanten vanwege de ingebruikname van de 25 lodges is, ten opzichte van het grote aantal al aanwezige recreanten, verwaarloosbaar.

De toename van het aantal recreanten zal geen effect hebben op het concept Natura2000-gebied Veluwe.

Ad 3: De toegangsweg naar de lodges zal minimaal een deel van de nacht verlicht zijn. Ook in en bij de lodges zal verlichting aanwezig zijn. Deze verlichting kan verstorend zijn ten aanzien van vleermuizen. De verlichting zal echter, zeker na het treffen van mitigerende voorwaarden, niet tot aan het concept Natura2000-gebied Veluwe reiken.

De toename van de verlichting zal geen effect hebben op het concept Natura2000-gebied Veluwe.

Ad 4: Mogelijk zal, door het gebruik van de lodges, er een toename zijn van de geluidsbelasting. De lodges worden echter gebouwd voor rust- en natuurliefhebbers. Dat is ook de reden dat ze in het bos worden aangelegd. De toename van de geluidsbelasting zal niet zo groot zijn dat het tot in het concept Natura2000-gebied te horen zal zijn.

De toename van de geluidsbelasting zal zo gering zijn dat het geen effect heeft op het concept Natura2000-gebied Veluwe.

9-3 Toetsingskader

De bouw van een aantal lodges heeft mogelijk een externe werking op het concept Natura2000-gebied Veluwe. Indien dit het geval is zal voor de bouw een vergunning van in het kader van de Natuurbeschermingswet moeten worden aangevraagd.

De Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (LNV 2005) onderscheidt in de toetsing een aantal stappen. Er wordt gestart met een oriëntatiefase waarin wordt onderzocht of het gebruik of toekomstig gebruik, gelet op de instandhoudings-doelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor het Natura2000-gebied. Indien dit het geval is wordt beoordeeld of deze gevolgen significant zijn. In een "Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet" van het Steunpunt Natura 2000 wordt de volgende definitie van het begrip 'significante gevolgen' gehanteerd:

Van significante gevolgen (of een significant negatief effect) is sprake indien ten gevolge van menselijk handelen een instandhoudingsdoelstelling van een Natura 2000-gebied niet gehaald zal worden.

De oriëntatiefase kan drie uitkomsten hebben:

1. Er zijn geen schadelijke gevolgen te verwachten. Er is geen vergunningaanvraag of goedkeuringsverzoek noodzakelijk.
2. Er zijn mogelijk schadelijke gevolgen, maar deze zijn niet significant. Er dient, na het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een vergunning of goedkeuring aangevraagd te worden.
3. Het optreden van significante negatieve effecten kan niet worden uitgesloten. Er dient, nadat een passende beoordeling is uitgevoerd, een vergunning of goedkeuring aangevraagd te worden.

9-4 Oriëntatiefase

Om de mogelijke optredende externe gevolgen van de bouw van de lodges in beeld te brengen is, op basis van hoofdstukken 7-2 en 9-2 onderstaande kruistabel opgesteld. Hierin staan die storende factoren, die gepaard gaan met de bouw en in gebruik hebben van de lodges, afgezet tegen de binnen een straal van 1 km rondom De Zanderij voorkomende habitattypen en kenmerkende soorten zoals die in het aanwijzingsbesluit van het Natura2000-gebied vermeld staan. Op basis van de eisen die de soorten stellen aan hun leefomgeving, de kenmerken en eisen van de habitattypen en expert judgement is een afweging gemaakt in hoeverre de storende factoren van invloed zijn op de soorten en habitattypen. Bij de beoordeling moet bedacht worden dat de genoemde storende factoren slechts een zeer minimaal effect hebben op het Natura2000-gebied (zie 9-2).

Concept natura2000-gebied Veluwe	Storende factoren			
	Toename autoverkeer	Toename recreatie	Toename Geluidsbelasting	Toename verlichting
oude eikenbos	NG	NG	NG	NG
eiken-haagbeukenbos	NG	NG	NG	NG
beuken-eikenbos	NG	NG	NG	NG
Zwarte specht	NG	NG	NG	NG
wespendief	NG	NG	NG	NG

Tabel 3: Storende effecten afgezet tegen de bestaande natuurwaarden.
 ZG: zeer gevoelig G: gevoelig
 NG: niet gevoelig ?: te weinig informatie
 NVT: niet van toepassing.

Uit tabel 3 en uit de hoofdstukken 7-2 en 9-2 blijkt dat de binnen een straal van 1 km rond het onderzoeksgebied voorkomende habitattypen en kenmerkende soorten zoals die in het aanwijzingsbesluit van het Natura2000-gebied vermeld staan, niet gevoelig zijn voor de mogelijke verstoringsbronnen.

9-5 Conclusie:

- **De bouw van 25 lodges heeft geen storend effect op het aangrenzende concept Natura200-gebied Veluwe.**
- **Er hoeft geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.**

10 LITERATUUR

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting 2006.
De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea). Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Jong, Th. de, in prep.
Maatwerk voor het Maatweggebied. Toetsing aan het Nee Tenzij principe. Bureau Viridis, Culemborg.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002.
De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Ottburg, F., in: J.A.M. Janssen & J.H.J. Schaminée, 2004.
Europese Natuur in Nederland. Soorten van de habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008.
Vliegend hert op de Veluwe, Beschermingsplan 2009-2013. EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002.
Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5. Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- SOVON & CBS 2005.
Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen. Betreft gegevens t/m 2003-2004.
- Spitzen-van der Sluijs, A.M. G.W. Willinck, R. Creemers, F.G.W. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L. Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D.M. Soes, P. Frigge & R.P.J.H. Struijk, 2007.
Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 – 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Weeda, E.J., J.H.J. Schaminée en L. van Duren, 2005.
Atlas van Plantengemeenschappen in Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.